

Μάθημα ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ VIII*Υποχρεωτικό μάθημα Η01ΥΠ – 7 ώρες διδασκαλίας – 12 ECTS – Open eClass: 422394***Ακαδ. Έτος 2025-2026 – 8^ο Εξάμηνο**

Διδάσκοντες:

Γεώργιος Παπαγιαννόπουλος, *Αναπλ. Καθηγητής Δ.Π.Θ. - συντονιστής μαθήματος*Πάνος Εξαρχόπουλος, *Επικ. Καθηγητής Δ.Π.Θ.*Ελένη Αμερικάνου, *Καθηγήτρια Δ.Π.Θ.*Ιωάννης Τσουκαλάς, *Συμβ. Διδάσκων με Απόκτηση Ακαδημαϊκής Εμπειρίας***ΘΕΜΑ: ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΘΡΑΚΗΣ ΣΤΗΝ ΞΑΝΘΗ
Β΄ ΦΑΣΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ****1. ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ**

Κύριος στόχος του μαθήματος «Αρχιτεκτονική Σύνοψη VIII» του 8^{ου} Εξαμήνου είναι να προσεγγίσει την αρχιτεκτονική κτιριακή σύνθεση εμβαθύνοντας σε ουσιώδεις πλευρές της συνθετικής διαδικασίας, έτσι ώστε να γίνει κατανοητός, συνειδητός και επιζητούμενος ένας τρόπος προσέγγισης, όχι αποσπασματικός και επιμερισμένος σε φαινομενικά ανεξάρτητα μεταξύ τους αντικείμενα, αλλά ενιαίος και πολυδιάστατος.

Ως εκ τούτου, το μάθημα διατηρεί τον ίδιο θεματικό κορμό με το αντίστοιχο μάθημα του 7^{ου} Εξαμήνου («Αρχιτεκτονική Σύνοψη VII»), αλλά με εξέλιξη, επέκταση και εξειδίκευση των απαιτήσεων και ζητουμένων.

Το συνθετικό θέμα του 7^{ου} Εξαμήνου, δηλαδή το «**Κέντρο Αρχιτεκτονικής Θράκης στην Ξάνθη**», το οποίο επεξεργάστηκαν οι φοιτητικές ομάδες σε κλίμακα 1:200, παραμένει το ίδιο και στο 8^ο Εξάμηνο. Οι φοιτητικές προτάσεις, όπως αυτές διαμορφώθηκαν στο προηγούμενο Εξάμηνο, θα χρησιμοποιηθούν ως αφετηρία για την περαιτέρω επεξεργασία τους σε κλίμακα 1:100. Η νέα αυτή φάση επεξεργασίας ενδεχομένως να επιφέρει αλλαγές και τροποποιήσεις στις μέχρι τώρα διαμορφωμένες προτάσεις, γεγονός, σε κάθε περίπτωση, αναμενόμενο, καθώς η αρχιτεκτονική μελέτη ενός έργου περνάει σε πιο λεπτομερείς κλίμακες μελέτης. Πλέον, θα δοθεί περισσότερη έμφαση στην, κατά το δυνατόν, πληρέστερη και λεπτομερέστερη προσέγγιση μιας σειράς καίριων ζητημάτων, όπως: η αλληλένδετη σχέση μέρους και όλου, «μέσα» και «έξω», χώρου–κελύφους–κατασκευής, η κατασκευαστική συγκρότηση, η σχέση κατασκευής και μορφής, η οργάνωση, αλλά και η «ατμόσφαιρα» του εσωτερικού χώρου, η «εξυπηρέτηση» της ειδικής χρήσης (εκθεσιακοί χώροι), η ουσιαστική αξιοποίηση των υπαίθριων χώρων κ.ά.

Μέσω της διερεύνησης και απόδοσης μιας συνολικής σχεδιαστικής συνέπειας, η οποία να διατρέχει και να χαρακτηρίζει την όλη σύνθεση, επιζητείται η ανάδειξη της κεντρικής ιδέας και των βασικών συνθετικών επιλογών της κάθε πρότασης. Επιδιώκεται να αποδοθούν με επάρκεια και σαφήνεια όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που δίνουν υπόσταση στην αρχιτεκτονική σύλληψη και «αποκαλύπτουν», εν τέλει, την επιζητούμενη φυσιογνωμία και τον ειδικό χαρακτήρα της κάθε αρχιτεκτονικής δημιουργίας.

2. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΜΕΛΕΤΗΣ

Κάθε φοιτητική ομάδα θα συνεχίσει τη μελέτη της πρότασής της σε κλίμακα 1:100. Είναι ευνόητο ότι η δεύτερη αυτή φάση μελέτης δεν θα περιοριστεί σε μια απλή αλλαγή κλίμακας σχεδίασης της ήδη διαμορφωμένης πρότασης. Αντίθετα, επιδιώκεται η περαιτέρω αναλυτική επεξεργασία του συνόλου της πρότασης σε όλα τα επίπεδα (λειτουργική οργάνωση, κάλυψη των ειδικών κτιριολογικών-κτιριοδομικών παραμέτρων και απαιτήσεων, κατασκευαστική συγκρότηση, μορφολογική επεξεργασία κ.λπ.). Επιπλέον, στη φάση αυτή, κρίνεται σκόπιμο να προηγηθεί ένας επανελέγχος της ανταπόκρισης με το κτιριολογικό πρόγραμμα, όσον αφορά στις απαιτήσεις χώρων και καθαρών/μικτών επιφανειών.

3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

ΣΧΕΔΙΑ

- Κατόψεις όλων των ορόφων του κτιρίου, σε κλίμακα 1:100, στις οποίες θα απεικονίζεται κατά περίπτωση και η διαμόρφωση των υπαίθριων χώρων.
- Τομές (τουλάχιστον 4), σε κλίμακα 1:100.
- Όψεις (τουλάχιστον 4), σε κλίμακα 1:100.
- Κατακόρυφη συνεπτυγμένη τομή, σε χαρακτηριστική θέση του κτιρίου, σε κλίμακα 1:20 (από τη στάθμη θεμελίωσης έως και το δώμα) με αναγραφή των υλικών και –κατά την κρίση σας– άλλων χρήσιμων παρατηρήσεων.
Όλα τα παραπάνω σχέδια θα είναι σχεδιασμένα γραμμικά, με το χέρι ή με ψηφιακή σχεδίαση, με μολύβι ή μελάνι. Στις κατόψεις και τις τομές να απεικονίζονται με σαφήνεια τα στοιχεία του φέροντα οργανισμού του κτιρίου. Επιπλέον, στις κατόψεις να αναγράφονται οι ονομασίες των χώρων του κτιριολογικού προγράμματος και οι στάθμες. Στις όψεις να απεικονίζονται τα προτεινόμενα υλικά. Στα σχέδια μπορούν να χρησιμοποιηθούν σκιές, τόνοι ή χρώμα. Να αποφευχθούν οι σκιές στις κατόψεις.
- Προοπτικές ή αξονομετρικές απόψεις (εσωτερικές/εξωτερικές, συνολικές/τοπικές).
Με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης (γραμμικό σχέδιο, σκίτσο, κολάζ, επεξεργασμένη φωτογραφία μακέτας, φωτορεαλιστική απεικόνιση μέσω Η/Υ κ.λπ.).

ΜΑΚΕΤΑ

- Τελική μακέτα, σε κλίμακα 1:100, που θα περιλαμβάνει και τη διαμόρφωση των υπαίθριων χώρων του οικοπέδου. **Όρια/μέγεθος μακέτας:** Η μακέτα θα περιλαμβάνει/απεικονίζει περιμετρική ζώνη πλάτους 6 μ. εξωτερικά των ορίων του οικοπέδου (ΑΒΓΔ).

Τα σχέδια θα παραδοθούν σε φάκελο ή ρολό (όχι διπλωμένα). Η εργασία θα παραδοθεί κατά την Εξεταστική Περίοδο Ιουνίου, στην ημερομηνία που θα καθοριστεί.

4. ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ

Ο τελικός βαθμός θα προκύψει από την αξιολόγηση του συνθετικού θέματος.

5. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Το μάθημα προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί αποκλειστικά δια ζώσης στην αίθουσα

διδασκαλίας με το σύνολο των φοιτητών της τάξης και με τήρηση όλων των προβλεπόμενων όρων και μέτρων προστασίας λόγω COVID-19. Οι γενικοί και ειδικοί όροι διεξαγωγής της εκπαιδευτικής διαδικασίας θα εξειδικευτούν κατά τη διάρκεια του πρώτου μαθήματος και, ενδεχομένως, θα τροποποιούνται ανάλογα με την εξέλιξη της πανδημίας.

- Ο εργαστηριακός χαρακτήρας του μαθήματος προϋποθέτει τη συστηματική παρουσία και εργασία όλων των φοιτητών στην αίθουσα διδασκαλίας.
- Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων θα πραγματοποιούνται από τους διδάσκοντες διορθώσεις των συνθετικών θεμάτων καθώς και θεματικές διαλέξεις/παρουσιάσεις.
- Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου θα πραγματοποιηθεί **1 ενδιάμεση προπαράδοση-παρουσίαση** των συνθετικών προτάσεων όλων των φοιτητικών ομάδων, η οποία θα συνεκτιμηθεί στην τελική βαθμολογία.
- Για την εκπόνηση του συνθετικού θέματος θα σχηματιστούν **αποκλειστικά τριμελείς και τετραμελείς** φοιτητικές ομάδες.

ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΗ Β΄ ΦΑΣΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ

Προκειμένου να γίνει η «επανεκκίνηση» και συνέχιση τού συνθετικού θέματος, επισημαίνονται αναλυτικότερα μια σειρά ζητημάτων αναφορικά με την περαιτέρω επεξεργασία του (μετάβαση σε κλίμακα μελέτης 1:100), καθώς, το καθένα χωριστά αλλά και όλα μαζί, κρίνονται αποφασιστικής σημασίας για την ολοκλήρωσή του. Η σειρά με την οποία αναφέρονται τα ζητήματα αυτά επιχειρεί μια ιεράρχηση προτεραιοτήτων, έχοντας ως βάση και αφετηρία τον μέσο όρο επεξεργασίας των προτάσεων του χειμερινού εξαμήνου (κλίμακα 1:200).

1. Επανελέγχος ανταπόκρισης με το κτιριολογικό πρόγραμμα: εξασφάλιση όλων των προβλεπόμενων χώρων και των ωφέλιμων (καθαρών) επιφανειών τους.
2. Επανελέγχος ανταπόκρισης με τους όρους δόμησης: κάλυψη, ύψος, οικοδομικές γραμμές, όρια-έκταση υπογείου/ων (κάτω από ακάλυπτο επιτρέπεται επέκταση του υπογείου μόνο εφόσον το τμήμα της επέκτασης χρησιμοποιείται ως χώρος στάθμευσης).
3. Διατήρηση ή αλλαγή της θέσης των λειτουργικών ενότητων/χώρων του κτιριολογικού προγράμματος, σύμφωνα με τους όρους του δημόσιου χαρακτήρα του θέματος και τη συνθετική ιδέα της κάθε πρότασης.
4. Εξασφάλιση ανεξάρτητης πρόσβασης/εισόδου (δηλ. εκτός ωρών λειτουργίας του κέντρου) σε: εργαστήρια συντήρησης εκθεμάτων, χώρο εκπαιδευτικών προγραμμάτων, εργαστήρια εφαρμογών, αναψυκτήριο. Δυνατότητα και ανεξάρτητης εισόδου σε: αίθουσα διαλέξεων και χώρο περιοδικών εκθέσεων.
5. Εξασφάλιση ειδικών απαιτήσεων λειτουργίας: επικοινωνία όλων των χώρων μονίμων εκθέσεων με εργαστήρια συντήρησης εκθεμάτων και αποθήκες εκθεμάτων, εύκολη εισαγωγή-εξαγωγή εκθεσιακού υλικού σε χώρο περιοδικών εκθέσεων, τροφοδοσία αναψυκτηρίου κ.λπ. Ικανοποιητικός ημιυπαίθριος χώρος αναμονής/συγκέντρωσης προ της κύριας εισόδου.
6. Οριστικοποίηση του τρόπου της οριζόντιας και κατακόρυφης κυκλοφορίας σε όλα τα επίπεδα και τους χώρους του συγκροτήματος. Κυκλοφορία επισκεπτών, κυκλοφορία προσωπικού, πρόσβαση οχημάτων στον υπόγειο χώρο στάθμευσης κ.λπ.). Θέση κύριων και υπηρεσιακών κλιμακοστασίων, ραμπών, ανελκυστήρων (επισκεπτών, φορτίων) κ.λπ.
7. Πρόβλεψη κλιμακοστασίων κινδύνου-πυροπροστασίας (εσωτερικών/ημιυπαίθριων/υπαίθριων). Έξοδος κινδύνου αίθουσας διαλέξεων (από τη χαμηλότερη στάθμη καθισμάτων προς ασφαλή υπαίθριο χώρο). Έξοδοι κινδύνου (με κλιμακοστάσιο) από τις υπόγειες στάθμες.
8. Οριστικοποίηση διάταξης φέροντα οργανισμού, κυρίως σε κάτοψη (θέσεις υποστυλωμάτων, τοιχωμάτων) – Οριστικοποίηση κανάβου: σε συνάρτηση/αλληλεξάρτηση με λειτουργική οργάνωση (ενότητες, ζώνες κ.λπ.), δίκτυα κυκλοφορίας-κινήσεων, απαιτήσεις ευελιξίας στους εκθεσιακούς χώρους και, βέβαια, με εξασφάλιση της στατικής επάρκειας. Ιδιαίτερη προσοχή στα υποστυλώματα της αίθουσας διαλέξεων (αποφυγή φυτευτών υποστυλωμάτων για τους υπερκείμενους ορόφους). Σχέση φέροντα οργανισμού με μορφολογική επεξεργασία (π.χ. «αίσθηση» έδρασης ή αιώρησης της όλης σύνθεσης ή τμημάτων της, δυναμισμός, ρυθμός, διάταξη ανοιγμάτων, έκφραση του φ.ο. στις όψεις κ.λπ.).
9. Οργάνωση κατόψεων. Διευθέτηση λειτουργικών ενότητων και επιμέρους χώρων. Διαρρύθμιση-χάραξη θέσεων αίθουσας διαλέξεων (οπτικές ακτίνες). Κατανομή χώρων υγιεινής. Βασική επίπλωση χώρων (χώρος εισόδου, βιβλιοθήκη, διοίκηση, αναψυκτήριο κ.λπ.). Στους χώ-

ρους των εκθέσεων να προβλεφθούν διαχωριστικά στην περίπτωση που αυτά αποτελούν στοιχεία οργάνωσης/κατεύθυνσης της κυκλοφορίας των επισκεπτών ή οριοθέτησης ειδικών εκθεσιακών ενοτήτων.

10. Επεξεργασία χαρακτηριστικής/ών τομής/ών σε κατάλληλες θέσεις, με στόχο:

- την οριστικοποίηση των βασικών οριζόντιων σταθμών/περασιών του κτιρίου: πλάκες/δοκοί (άνω και κάτω επιφάνεια), ψευδοροφές, δάπεδα, ποδιές, πρέκια, στηθαία, κιγκλιδώματα κ.λπ.
- τον εντοπισμό και επίλυση βασικών, επαναλαμβανόμενων λεπτομερειών.
- τη διερεύνηση σύστασης του εξωτερικού κελύφους (τελικές επιφάνειες των εξωτερικών αλλά και των εσωτερικών όψεων, υλικά/υφές, πρόβλεψη/είδος συστημάτων ηλιοπροστασίας, συσκότισης, ασφάλειας κ.λπ.).
- τη χρησιμοποίηση των παραπάνω κατά τη μελέτη-επεξεργασία των όψεων (και τομών).

11. Στερεομετρική διάρθρωση–ογκοπλαστική επεξεργασία. Διάκριση-σημασιοδότηση λειτουργικών ενοτήτων και χώρων μέσω: διαβαθμίσεων της κλίμακας, γεωμετρικών σχηματισμών, υιοθέτησης ιδιαίτερων κατασκευαστικών επιλογών και άλλων χειρισμών.

12. Επεξεργασία των όψεων (σε συνδυασμό με τα [9], [10]). Διερεύνηση της σχέσης κατασκευαστικής συγκρότησης και μορφολογικής έκφρασης. Ανάγκη για μεγάλο ποσοστό πλήρων επιφανειών (τοιχών) στους εκθεσιακούς χώρους. Περιμετρικός «έλεγχος-συνέχεια» των όψεων. Γωνίες κτιρίου. Αποσαφήνιση τελικών εξωτερικών επιφανειών (υλικό, υφή, χρώμα). Μονοεπιφάνειες ή συναρμογές διαφορετικών υλικών, εσοχές, προεξοχές κ.λπ. Κλιμακοστάσια. Ειδικές επενδύσεις. Κιγκλιδώματα. Αλληλοενημέρωση όλων των σχεδίων με κοινή σχεδιαστική απεικόνιση των διάφορων υλικών. Σε κάθε περίπτωση, προσπάθεια απόδοσης ενιαίου ύφους / αρχιτεκτονικής γλώσσας μέσω της μορφολογικής επεξεργασίας. Αναφορές, ζητήματα συμβολισμού, τοπικότητα, βιοκλιματικός σχεδιασμός και άλλες παράμετροι.

13. Αντιμετώπιση ιδιαίτερων κατασκευών (π.χ. μεγάλα ανοίγματα, μεταλλικές κατασκευές, διαφώτιστες στεγάσεις, στέγαστρα εισόδων, συστήματα ηλιοπροστασίας, ειδικές επενδύσεις όψεων, ενεργειακός σχεδιασμός κ.ά.).

14. Διερεύνηση «ατμόσφαιρας» εσωτερικού χώρου: οργάνωση, κλίμακα, φωτισμός (φυσικός/τεχνητός), ψευδοροφές, δάπεδα, επενδύσεις κατακόρυφων επιφανειών, υλικά, υφές, χρώμα, δάπεδα κ.ά. Σχέση εσωτερικού χώρου με εξωτερικό κέλυφος (ενοποίηση ή διαφοροποίηση).

15. Διαμόρφωση-αξιοποίηση-χρήση υπαίθριων χώρων σε συνάρτηση με τις αντίστοιχες λειτουργίες. Δαπεδοστρώσεις (υλικά, χαράξεις). Πρόβλεψη φύτευσης. Καθιστικά, πρόβλεψη εκδηλώσεων, περίπατος. Αποφυγή κατακερματισμού τού υπαίθριου χώρου σε μικρές επιφάνειες. Αβαθείς υδάτινες επιφάνειες. Βραδινός φωτισμός.

Όλα τα παραπάνω ζητήματα, αν επισημανθούν και αντιμετωπιστούν συνειδητά –με προσοχή και σε βάθος–, θα διαπιστώσει κανείς ότι, τελικά, δεν αφορούν το καθένα ανεξάρτητα σε ένα και μόνο πεδίο προβληματισμού –τεχνικού, λειτουργικού, αισθητικού κ.λπ.–, όπως αρχικά φαίνεται να συμβαίνει. Αντίθετα, το καθένα περιέχει πολλαπλές πτυχές της συνθετικής αρχιτεκτονικής σκέψης και όλα μαζί, αλληλοεξαρτώμενα και αλληλοσυμπληρούμενα, οδηγούν σε συγκεκριμένες επιλογές και χειρισμούς, με στόχο το ολοκληρωμένο, ενιαίο και «συνεπές» αρχιτεκτονικό έργο. Ως εκ τούτου, η δεύτερη αυτή φάση επεξεργασίας του θέματος οφείλει να εξετάζει, ταυτόχρονα και προσεκτικά, όλο το εύρος των παραπάνω –και άλλων, ενδεχομένως– ζητημάτων, καθώς θα προχωρά όλο και περισσότερο προς την αποσαφήνιση και απόδοση της επιθυμητής ταυτότητας και του χαρακτήρα κάθε αρχιτεκτονικής πρότασης.